

«Plascher da veser tiraduras e tiradurs cuntents»

Dapi 50 onns ei il stan da sittar il secund dacasa da Hubert Tomaschett. Buca mo per empruar da tucchar la noda, mobein era per s’engaschar davos las culissas. Dapi 38 onns meina el la Societad da tir Voluntaria Trun e dapi 14 onns eis el commember dalla suprastonza dall’Uniun da tir cantunala dil Grischun. In dils puncts culminonts da siu engaschament ei sia funcziun sco schef dil tir dalla Fiasta da tir federala a Cuera quest onn.

HANS HUONDER/FMR

Tgei fussen las uniuns e societads senza glied ch’organischa ed administrescha ellas cun anim ed entusiassem? Probablamein existessan biaras buc. Ina da quellas persunas che lavura davos las culissas ei *Hubert Tomaschett* (65) da Rabius. Dapi 50 onns ei il tir siu camp d’activitad sco activ, mo surtut sco funcziunari: «Jeu sun bugen da cumpignia ed apprezieschel il contact culla glied. Jeu sun fascinaus dil sport da tir, surtut pervia dalla concentrasiun e la tecnica necessaria per quei sport. Mo lu era da saver organisar tirs. Vesper tiraduras e tiradurs che han plascher da sittar dat satisfacziun a mi. Ina da mias finamiras da miu engaschament ei da dar era a tiraduras e tiradurs dalla classa media la pusseivladad da semesirar.»

Il spért d’engaschament

Entras siu engaschament pil tir enconuscha Hubert Tomaschett bia glied el’entira Svizra. «Tiraduras, tiradurs, catschaduras e catschadurs ein sco ina famiglia», puntuescha Hubert Tomaschett che ha giu contact cul tir l’emprema ga cun 16 onns absolvend il cuors da giuvens tiradurs. Sco el s’engaschan era ses tschun frars en favur dil maun public. Danunder deriva quei spért d’engaschament dalla famiglia Tomaschett che vegn numnada ils Kiefers a Trun? «Il basat fageva butschins da vin. El vegneva numnaus il Kiefer, il plaid tudestg Küfer per vischler. Aschia ei quei num setratgs atras las generaziuns. Tat, bab ed augs eran gia engaschai fetg ella musica, il ballapei, ils catschadurs e tiradurs. Aschia ha quei plascher da s’engaschar publicamein era tschaffau nus», raquenta Hubert Tomaschett che meina l’interpresa Levy SA a Mustér, era aunc suenter haver contonschiu il temps da pensiu.

Aunc 350 activas ed activs

Dapi 1987 ei Hubert Tomaschett president dalla Societad da tir Voluntaria Trun, 17 onns ha el presidiu il District da tir Cadi e sis onns eis el staus parsura dil District da tir Surselva. Dapi 2011 eis el commember dalla suprastonza dall’Uniun da tir cantunala dil Grischun. Sper la funcziun dil schef da match e sport da prestaziun eis el il mument era vicepresidente da quella. El ei staus schef dil tir dalla Fiasta cantunala da tir en Surselva ed il mument ademplexcha el la medema funcziun per la Fiasta da tir federala a Cuera questa stad. Strusch enza-tgi enconuscha aschi bein il svilup dil tir ils davos decennis. «Avon 16 onns deva ei en Surselva 750 tiradurs activs. Ussa eis ei aunc 350», constatescha Hubert Tomaschett.

La demografia s’effectuescha

Per quella digren da tiraduras e tiradurs activs dat ei tenor siu manegiar plirs motivs: «Il principal ei segiramein la demografia negativa. In exempel: L’annada 1960 a Trun ha giu 39 naschientschas. Oz havein nus in pugn plein.» In auter motiv po il tir obligatori esser. Tgi che fageva survetsch militar pli baul stueva ademplir quel entochen la vegliadetgna da 50 onns. Oz han ils biars gia finiu la funcziun tier l’armada cun 30 onns. «Ei savess era esser che l’introducziun dalla licenza per las tiraduras ed ils tiradurs ha giu in effect. Senza licenza astga negin separticipar ad in tir cun excepziun dil campester ni igl obligatori», constatescha Hubert Tomaschett. Persuenter ei il tir daventaus onz pli sportivs: «En Svizra vegn sittau oz sin in fetg ault nivel e quei ei era il cass cheu tier nus.»

Calau pervia dalla canera

Unics e senza paregl ei igl engaschament da Hubert Tomaschett tier la Societad da tir Voluntaria Trun. Cun 20 onns eis el daventaus actuar da quella e siat onns pli tard, igl onn 1987, ha el surpriu il presidi ch’el ademplexcha aunc oz. Avon 17 onns ha la vischnaunca da Trun indemnisau la societad cun ina pauschala da

Hubert Tomaschett sietta aunc adina activamein sin pliras distanzas. Aschi bugen sco el fa gliez, s’engascha el era els fatgs organisatoris ed administrativs pil tir el cantun Grischun.

La casa da tir a Pustget survecha sco stan da sittar per la distanza da 10 m dalla Societad da tir Voluntaria Trun.

FOTOS HANS HUONDER

100 000 francs culla cundiziun ch’ella cali da sittar sur 300 m a Pustget. Il motiv: la canera. Bein enqual tiradur pli vegl hagi fatg vess da stuer prender cumiau dil stan da tir a Pustget.

Entschiet en tier nul a Trun

In’ulteriura cundiziun dalla vischnaunca ei stau che quei import vegni investaus en in stan da sittar da 10 meters ella casa da tir existent. Entgins tiradurs dalla distanza da 300 meters han allura sittau a Mustér e pli tard tier la Societad da tir Medel. «Ussa essan nus aunc dus che sittein quella distanza a Sumvitg», di Hubert Tomaschett. La Societad da tir Voluntaria Trun era enconuschenta pli baul per l’organisaziun dil Campiunadi campester silla schiba B. Culs plans da realisar in stan da sittar da 10 meters ha ina nova era entschiet per la societad. Ella ha entschiet aschidadir tier nul pertuccont quella distanza dil tir da sport. «Nus essan stai a Vaduz e mirau leu in stan da 10 meters. Silsuenter essan nus i alla lavur», seregorda Hubert Tomaschett.

In success suenter l’auter

Cun Hubert Tomaschett al tgamun organisatori han entgins tiradurs entschiet a sittar cun buis cun cumpressiun d’aria sin 10 meters a Pustget. «Nus essan lu serendi als campiunadis grischuns e tec a tec ei nossa buobanaglia s’interessada per quei tir», di Hubert Tomaschett che ha duas feglias ed in fegl. Tuts treis han giu grond success sin plaun cantunal sco federal, dus ein aunc oz fetg activs el tir. La la-

vur dalla societad ha purtau fretg. Pliras tiraduras e plirs tiradurs giuvens dalla regiun scolai a Trun han anflau la via en caders nazionals. Mo era sco societad, respectivamein gruppa, ha Trun fatg furore. Dapi entgins onns batta ella ella pli aulta ligia svizra dil tir da 10 meters, la ligia naziunala A. Ina secund’equipa ei ella 2. ligia. «Quei svilup positiv ei nuninteruts. Il mument havein nus grond success, era cul diember d’affons e giuvnils che siettan», di Hubert Tomaschett.

Enorm engaschi

Cugl engaschament sco schef dil tir dalla Fiasta da tir federala 2026 a Cuera sutastreha Hubert Tomaschett siu engaschi nunstuncnteivel en favur dil tir. Quella funcziun ei cumbinada cun bia responsablada e surtut cun lavur: «Il mument lavurel jeu dus dis ad jamna pil tir federal.» Ils 15 da december 2025 ei la plattform per s’annunziar per quel vegnida aviarta. «Enteifer treis uras havein nus giu rond 15 000 annunzias. Tut en tut quintein nus cun 32 000 tiraduras e tiradurs», di Hubert Tomaschett. Sittau vegn al tir federal cun buis sin 10, 50 e 300 meters – cun pistola sin 10, 25 e 50 meters. Tut en tut porscha la fiasta federala la caschun da semesirar en 140 stés. La funcziun sco schef da match e sport da prestaziun, sco era vicepresidente dall’Uniun da tir cantunala dil Grischun marscha parallelmein sper quella al tir federal. «Rodund 380 uras impundel jeu dapi onns sulettamein per l’uniun cantunala», di il tiradur pissiunau e pensiunau.

CULTURA

Ils concerts Opera Viva han attratg in grond publicum

Il tema dils concerts dalla fin digl onn dall’Opera Viva ei staus il giubileum da 20 onns dapi l’emprema opera a Sursaiassa. FOTO MAD

Ils concerts da giubileum dalla davos’jamna digl onn 2025 dall’Opera Viva ein stai in grond success. Quei scriva l’Uniun Opera Viva en ina communicaziun da medias dad ier gliendisdis. Ils concerts cun melodias d’operas hagian delectau e procurau per gronds applaus da biaras visitadras e visitaders da Glion, Sedrun, Sursaiassa e Mels.

La solista indigena *Bettina Marugg-Herrmann*, il Chor Opera Viva e la Philharmonia Opera Viva sut la direcziun da *Gion Gieri Tuor* han purschiu in program festiv cun producziuns ord las operas dadas ils davos 20 onns a Sursaiassa. Ella communicaziun da medias scriva l’Uniun Opera Viva era che la proxima opera ella tenda a Sursaiassa hagi liug la stad 2027. Il tetel dall’opera vegni communicau proximamein. (cdm/fmr)

LAAX

Camp per affons cun cancer

Actualmein gaudan 21 affons pertuccai da cancer el territori da skis da Laax ina recreaziun da lur mintgagi. Els ein sez peruccai directamein ni indirectamein dalla malsogna. Dils 2 tochen ils 6 da schaner astgan els emblidar a Laax empau lur quitaus e guder cun auters affons in divertiment d’unviern. L’otgavla gada porscha la Ligia dil cancer dil Grischun quella pusseivladad ad els.

Sco quei che la Ligia dil cancer scriva en sia communicaziun da medias, han ils affons danovamein albiert ella Casa Caltgera. Il program dil camp includa diversas activitads giadora. El center seigi denton buc il squetsch d’emprerder in niev sport, da far cuorsas ni d’autras prestaziuns, mobein la cuminonza e las amezias. Ils affons han a disposiziun ina squadra da glied qualificada ton pedagogicamein sco medicinalmein. Il camp dalla Ligia dil cancer dil Grischun seigi gratuits pils affons pertuccai, quei che seigi pusseivel grazia al sustegn da sponsurs generus. Denter auter sustegn l’uniun «Polo mit Herz», l’organisaziun «Stars for life» e la Gruppa Arena Alva la dimora a Laax. Denter auter sustegn la squadra dils Pistenbullys, la fatschenta Meini Sport e la Fundaziun Casa Caltgera il camp d’affons. (cdm/fmr)

Ils affons cun lur menaders muossan las sculpturas da glatsch ch’els han creau.

FOTO MAD

RECLAMA

